

modningsregler. Efter fortolkningsreglen skal danske retsregler så vidt muligt fortolkes på en sådan måde, at de er i overensstemmelse med vore folkeretlige forpligtelser. Formodningsreglen indebærer, at de retsnavdende myndigheder og domstolene skal tage deres udgangspunkt i, at Folketinget må formodes ikke at ville handle i strid med Danmarks folkeretlige forpligtelser. På grund af disse ulovfæstede regler har Menneskerettighedskonventionen meget stor betydning i den daglige retsnavdelse.

Som eksempler på, hvordan fortolknings- og formodningsreglerne er blevet anvendt i retspraksis inden for de seneste år, kan nævnes Højesterets afgørelser bragt i Ugeskrift for Retsvæsen 1989.28, 1990.13 og 1990.181. Disse afgørelser illustrerer spillet mellem Konventionen og dansk lovgivning.

I U 1989.928 H (sagen om tvangsanbringelse af børn) stadfæstede Højesteret en afgørelse truffet af et flertal på 3 voterende i Vestre Landsret. Flertallet havde fastslået, at rettens prøvelse i sager om tvangsmæssig anbringelse af børn uden for hjemmet i henhold til bistandslovens §§ 123-132, ikke blot omfatter spørgsmålet om, hvorvidt der skal ske tvangsfjernelse, men også spørgsmålet om, hvor anbringelse skal ske. I Højesterets præmisser anføres det som begrundelse for resultatet, at bestemmelserne i bistandsloven i denne forbindelse må forstås i overensstemmelse med de afgørelser, som Den europæiske Menneskerettighedsdomstol har truffet vedrørende tilsvarende spørgsmål.

I U 1990.13 (Jydebrødre-sagen) anvendte Højesteret Menneskerettighedsdomstolens afgørelse af 24. maj 1989 i Hauschildt-sagen, hvor det blev anset for at være en krænkelse af Menneskerettighedskonventionen, at en dommer, som i en lang række tilfælde havde truffet afgørelse om varetægtsfængsling på grundlag af en særligt bestyrt mistanke, deltog i domsforhandlingen vedrørende den pågældende. Højesteret fandt på den baggrund, at det måtte anses for tvivlsomt, om retsplejelovens § 60, som var blevet indsat i retsplejeloven ved lov nr. 386 af 10. juni 1987, var i overensstemmelse med Menneskerettighedskonventionen. Retsplejelovens § 60 havde ved den nævnte lovændring fået det indhold, at en dommer, der tidligere havde truffet afgørelse om varetægtsfængsling af en person på grund af en særlig bestyrt mistanke mod den pågældende, kun var inhabil, såfremt varetægtsfængslingen *alene* var sket på baggrund af en særligt bestyrt mistanke. Da Højesteret endvidere ikke fandt grundlag for at antage, at Folketinget, der havde været opmærksom på problemstillingen i forbindelse med vedtagelsen af habilitetsreglen i retsplejelovens § 60, havde tilsigtet at foretage en udtømmende regulering af spørgsmålet,

statuerede man i afgørelsen, at der forelå inhabilitet i en situation, hvor varetægtsfængslingen ikke alene havde bygget på en særlig bestyrt mistanke, men også på andre forhold. Højesteret bemærkede i den forbindelse, at retsplejelovens habilitetsregler i §§ 60 og 62 måtte fortolkes i overensstemmelse med de principper, der blev lagt til grund i Menneskerettighedsdomstolens afgørelse.

I U 1990.181 H (Hørsholm-sagen) tog Højesteret stilling til, om en dommer, der som dommer i afsluttede sager mod andre tiltalte havde lagt en række omstændigheder til grund som bevis i forbindelse med disse afgørelser, var inhabil i en situation, hvor der nu på ny skulle tages stilling til beviserne for de samme omstændigheder. Højesteret fandt i lyset af Menneskerettighedsdomstolens afgørelse i Hauschildt-sagen, at det kunne være tvivlsomt, om den faste praksis, vi i Danmark gennem mange år havde haft for, at de nævnte forhold ikke medførte, at der opstod inhabilitet, var i overensstemmelse med Menneskerettighedskonventionen. Højesteret fandt imidlertid under hensyn til de meget vidtrækkende konsekvenser for domstolene, som en konstatering af inhabilitet i den beskrevne situation ville medføre, at det burde overlades til Folketinget at tage stilling til spørgsmålet. Højesteret bemærkede i den forbindelse, at der ikke forelå nogen afgørelse fra Konventionsorganerne vedrørende en situation som den foreliggende, og at der i hvert fald ikke var grundlag for ophævelse af den indankede dom i det foreliggende tilfælde, hvor der ikke var gjort nogen indsigelse vedrørende habiliteten for så vidt angik de dommere, der havde deltaget i landsrettens ankebehandling.

På baggrund af de to sidstnævnte afgørelser ændrede Folketinget herefter ved lov nr. 403 af 13. juni 1990 retsplejelovens habilitetsregler, og de må nu antages at være i overensstemmelse med Den europæiske Menneskerettighedskonvention.

Som et eksempel fra et andet retsområde på anvendelsen af fortolknings- og formodningsreglen kan nævnes Sø- og Handelsrettens dom i Ugeskrift for Retsvæsen 1988.779 (Dana Optima-sagen), hvor retten nåede frem til, at reglerne om erstatningsansvar efter havmiljølovens § 46, hvorefter størrelsen af et erstatningsansvar ikke var begrænset, måtte forstås således, at de skulle supplere – men ikke ændre – sølovens regler, herunder denne lovs regler om globalbegrænsning af erstatningsansvar. Sø- og Handelsretten henviste i den forbindelse til, at sølovens regler hvilede på internationale konventioner, som Danmark havde ratificeret. Da det endvidere ikke i forbindelse med den senere vedtagelse af havmiljøloven udtrykkeligt var anført, at sølovens – og der-